

[4]

Тәрбие жұмысын ұйымдастырудың ерекшеліктері

Тәрбиенің негізі – оқыту, тәрбие және дамудың бірлігін қамтитын үйлесімді дамыған тұлға «Толық адам» ұлттық идеалы болып табылады. Тәрбие – ұрпақты биік мұратқа жетелейтін сапалы білімнің тұғыры және тұлғаның адамгершілік тұрғыдан толысуын қамтитын үздіксіз процесс. Тәрбиенің мәні – ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде білім алушылардың тұлғалық қасиеттерін қалыптастыру үшін жағдай жасау. Құндылықтар адамның белгілі бір әрекет етуге деген тұрақты сенімін білдіреді және жеке адамның да, бүкіл қоғамның да өркендеуінің негізі болып табылады. Құндылық білім алушының өмірлік ұстанымына, іс-әрекетіне, мінез-құлқына, дүниетанымына және этикалық нормаларды сақтауына әсер етеді.

Мемлекет басшысы Қ. Тоқаев Ұлттық құрылтайдың «Адал адам – Адал еңбек – Адал табыс» атты үшінші отырысында сөйлеген сөзінде негізгі құндылықтарды атап өтті:

- Тәуелсіздік және Отаншылдық
- Бірлік және Ынтымақ
- Әділдік және Жауапкершілік
- Заң және Тәртіп
- Еңбекқорлық және Кәсіби біліктілік
- Жасампаздық және Жаңашылдық

Бұл құндылықтар «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының (бұдан әрі – Бағдарлама) негізіне айналады. 2024-2025 оқу жылында білім беру ұйымдарында тәрбие жұмысы осы бағдарламаның негізгі ережелеріне сәйкес ұйымдастырылатын болады.

Әрбір құндылық оқу процесінде жүйелі түрде көрінеді. Әр ай тұлғаны қалыптастыруға бағытталған іс-шараларды қамтиды:

- **Қыркүйек** – еңбекқорлық және кәсіби біліктілік айы
- **Қазан** – тәуелсіздік және отаншылдық айы
- **Қараша** – әділдік және жауапкершілік айы
- **Желтоқсан** – бірлік және ынтымақ айы

- **Қаңтар** – заң және тәртіп айы
- **Ақпан** – жасампаздық пен жаңашылдық айы
- **Наурыз** – тәуелсіздік және отаншылдық айы
- **Сәуір** – еңбекқорлық және кәсіби біліктілік айы
- **Мамыр** – бірлік пен ынтымақ айы

Әр айдың іс-шаралары

күнделікті

- «Ұлттық ойын – ұлт қазынасы»: үзіліс кезінде білім алушылардың бос уақытын ойын түрінде ұйымдастыру – асық, тоғызқұмалақ, бес тас және т.б.
- «Өнегелі 15 минут» – ата-аналардың баласымен мінез-құлық және адамгершілік туралы күнделікті 15 минут жеке әңгімелесуі.
- «Үнемді тұтыну» – суды, тамақты, энергияны тұтыну бойынша күнделікті табиғи ресурстарға ұқыпты қарауды қалыптастыру: жадынамалар, нұсқаулықтар мен парақшалар әзірлеу
- «Күй күмбірі» – қоңыраудың орнына күйді пайдалану, сондай-ақ үлкен үзіліс кезінде күй тыңдау

апта сайын:

- «Менің Қазақстаным» – оқу аптасының басында бірінші сабақта білім алушылар Қазақстан Республикасының Әнұранын орындайды
- «Апта дәйексөздері» – бүкіл білім беру ұйымның оқу және оқудан тыс іс-әрекетінің лейтмотиві ретінде қызмет ететін мақал-мәтелдер, халық даналығы, көрнекті тұлғалардың ұлағатты сөздері. Аптаның дәйексөздері ақпараттық стендтерде, Led-экрандарда, сынып тақталарында және т.б. орналастырылады.
- «Қауіпсіздік сабағы» – жол қозғалысы ережелерін, өмір қауіпсіздігі негіздерін зерделеу, білім алушылардың жеке қауіпсіздігін, қауіпсіз мінез-құлқын және т.б. сақтауы туралы сынып сағаты шеңберінде 10 минут ақпарат беру немесе әңгіме өткізу.

жыл сайын:

- «ДосболLIKE» – буллингтің/әлімжеттіктің алдын алу және тиімді әрекет ету үшін жағдай жасау бойынша акциялар өткізу.
- «Әншуақ» – білім алушылар арасында қазақ тіліндегі әндерді насихаттауға бағытталған балалар әндері фестивалін өткізу.
- «Ақындар айтысы» – Республика күнін мерекелеу қарсаңында жас ақындардың сайыстарын өткізу.

- Пікірсайыс турнирлері – қоғамда орын алатын проблемаларды жариялы түрде талқылау және талдау арқылы білім алушылардың әлеуметтік және шығармашылық белсенділігін арттыру үшін пікірсайыс ойындарын өткізу.
- Мектеп парламентінің президентін сайлау – қазан айының үшінші сенбісі.
- «Күй күмбірі» домбырашылар челленджі – Наурыз мерекесі аясында күйлер орындау (таңдау бойынша).

Бағдарламада ұсынылған әлеуметтік жобалар:

- «Қамқор» – әлеуметтік жобаларды жүзеге асыру арқылы құндылықтарды дәріптеу.
- «Еңбегі адал – жас өрен» – білім алушылардың әртүрлі мамандыққа деген қызығушылығын арттыру және еңбекқорлық идеясы арқылы құндылықтарды дәріптеу.
- «Шабыт» – білім алушылардың шығармашылық әлеуетін ашу арқылы құндылықтарды дәріптеу.
- «Ұшқыр ой алаңы» – тілдік дағдыларды дамыту және тақырыптық талқылау арқылы құндылықтарды дәріптеу.
- «Smart bala» – инновациялық жобалар конкурсы арқылы құндылықтарды дәріптеу.
- «Балалар кітапханасы» – кітап оқуға және білім алуға қызығушылықты қалыптастыру.

Назар аударыңыз!

Білім беру ұйымдары білім алушылардың жасына және қажеттіліктеріне, өңірлік ерекшеліктеріне, сондай-ақ білім беру ұйымының бейіні мен түріне қарай жобаларды дербес таңдай алады

Білім күнін өткізу

1 қыркүйекте «Білім күнін» өткізу форматын білім беру ұйымдары дербес анықтайды және мектептің барлық қауымдастығының қатысуын қамтамасыз етеді. Білім күніне арналған сынып сағатының ұсынылып отырған тақырыбы: «Мектебім – мейірім мекені!».

Мемлекеттік туды көтеру және гимнді орындау Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерін пайдалану ережесіне сәйкес жүргізіледі.

Педагогтер ұлттық құндылықтарды дәріптеуге, достық пен жауапкершілік, бір-біріне сыйластық құндылықтарын дарытуға мән беруі қажет.

Салтанатты жиынға мектеп білім алушыларының ата-аналары/заңды өкілдері, ата-аналар комитетінің мүшелері, оның ішінде бірінші сынып білім алушыларының ата-аналарының/заңды өкілдерінің бірінің іс-шараларға қатысуының маңызды екендігіне назар аудару қажет.

Мыналарды:

- балалардың жазғы демалыстан алған әсерлерін, сондай-ақ жаңа оқу жылынан не күтетіндерін талқылау;
- «Оқуға құштар мектеп» жобасы шеңберінде жазғы демалыс барысында оқылған кітаптарды талдау, бала үшін қызықты және маңызды оқиғаларды талқылау;
- заманауи интерактивті технологияларды, қосымша көрнекі құралдарды қолдану, мұражай, кітапхана ресурстарын пайдалану ұсынылады.
- Білім күні білім алушылар, олардың ата-аналары мен педагогтер арасында әлеуметтік желілерде 1-2 минуттық бейнеролик орналастыру бойынша «Мектебім – мейірім мекені» республикалық челленджін өткізу ұсынылады.
- Бейнероликті орналастыру күні: 2024 жылғы 1 қыркүйек. Әлеуметтік желілерде орналастыру уақыты: 17.00-21.00. Хэштег: #Bilim_quni

Бейнероликке ұсынылатын тақырыптар:

- барлығы үшін: «Мектебім, менің мектебім!», «Мектебім – мейірім мекені», «Сәлем, жаңа оқу жылы», «Маған мектеп формасы ұнайды!»;
- бірінші сынып білім алушыларына: «Мектепке алғашқы қадам»;
- 2-4-сынып білім алушыларына: «Жазғы каникулдан жарқын естелік», «Менің жазғы демалыстағы көңілді сәттерім»;
- 5-8-сынып білім алушылары үшін – «Менің саяхатым», «Менің туған өлкем», «Жазғы демалыста мен жасаған игі іс»;
- 9-11-сынып білім алушылары үшін – «Менің үлкен сыныптастарым», «Менің ойларым, армандарым, үміттерім», «Болашақ менің қолымда»;
- 1-сынып білім алушыларының ата-аналары үшін – «Мектептегі бірінші күніміз», «Бірінші сынып – өмірдің жаңа кезеңі»;
- сынып жетекшілері үшін – «Жаңа оқу жылы құтты болсын, менің сүйікті сыныбым!».

Назар аударыңыз!

Тәрбие жұмысы бойынша әдістемелік ұсынымдамалармен <https://uba.edu.kz/qaz/metodology/3> сайтынан толығырақ танысуға болады

Қолайлы мектеп климатын, педагогтердің мінез-құлқы мен қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру және олардың білім алушылардың мінез-құлқына әсері

Білім беру ұйымдарының басшылары мен педагогтері оқу-тәрбие процесінде қолайлы мектеп климатын, мінез-құлқы және қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыруда шешуші рөл атқарады. Осыған байланысты ұсынылады:

1. Мектеп климатын құру және қолдау

- білім беру ұйымдарында қауіпсіздікті қамтамасыз ету;
- ынтымақтастық пен қолдау атмосферасын қалыптастыру;
- білім беру ұйымының оқу ортасын, оның ішінде сынып бөлмесінің ауа сапасын, температуралық режимін және жарықтандыруды жақсарту.

2. Мінез-құлқы және қарым-қатынас мәдениетін дамыту

- «Біртұтас тәрбие» тәрбие бағдарламасының негізгі құндылықтарын қолдайтын ережелерді әзірлеу және енгізу;
- білім беру процесінің барлық қатысушылары үшін этикалық нормаларды белгілеу;
- барлық білім алушылардың тұлғалық өсуіне ықпал ететін инклюзивті орта құру.

3. Мінез-құлқы және қарым-қатынас мәдениетін қолдау

- педагогтер, білім алушылар және ата-аналар / немесе заңды өкілдер арасында сыйластық қарым-қатынас орнату;
- білім алушылар арасында достық пен өзара сыйластық қарым-қатынастарды дамытуға қолдау көрсету;
- ата-аналармен ынтымақтастықты нығайту арқылы білім алушылардың әл-ауқатына жағдай жасау.

Орта білім беру ұйымдарында кәсіптік бағдар беру жұмысын ұйымдастыру

Кәсіптік бағдар – білім алушының кәсіптік қызығушылықтарына, жеке қабілеттері мен психикалық-физиологиялық ерекшеліктеріне сәйкес білім беру және кәсіптік мүмкіндіктер саласында, мамандық пен оқитын орнын еркін және саналы таңдау құқықтарын іске асыруына ақпараттар мен консультациялық көмек беру («Білім туралы» Заңы).

Мектепте кәсіптік бағдар беру жұмысы басшының тәрбие және бейіндік жұмыс жөніндегі орынбасарының, педагог-кәсіптік бағдар берушінің, сынып жетекшісінің, мектеп психологының, пән педагогтерінің, әлеуметтік педагогтердің басшылығымен «Педагог лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2009 жылғы 13 шілдедегі №338 Бұйрығына сәйкес жүргізіледі.

Мектептегі кәсіптік бағдар беру жұмысының негізгі бағыттары:

Кәсіби ақпараттандыру

Кәсіптік ақпараттандыру кәсіптік бағдар беру мен білім беру процесінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Кәсіптік ақпараттандырудың келесі бағыттарына назар аударуға болады:

1. Еңбек нарығының жай-күйі: Жаңа мамандықтар атласының өңірлік ерекшеліктерін ескере отырып, бос жұмыс орындарын, біліктілікке қойылатын талаптарды, әртүрлі салалар мен кәсіптердің даму перспективаларын қоса алғанда, еңбек нарығының ағымдағы жай-күйі туралы деректерді ұсыну.
2. Кәсіптерге қойылатын талаптар: әртүрлі кәсіптерге қойылатын нақты талаптар туралы ақпарат.
3. Кәсіби өсу мүмкіндіктері: әртүрлі қызмет салаларында кәсіби және мансаптық даму мүмкіндіктерін қарастыру.
4. Кәсіпті игерудің нысандары мен шарттары: білім алудың және белгілі бір мамандыққа дайындықтың әртүрлі тәсілдері туралы ақпарат, соның ішінде оқу орындары, оқу курстары.
5. Өндірістің заманауи түрлері: өнеркәсіптің, ауыл шаруашылығының, қызметтердің және басқа да қызмет салаларындағы жұмыстың заманауи технологиялары мен әдістерімен танысу.

Назар аударыңыз!

«Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарында білім алушылардың кәсіптік бағдарлануын анықтау және диагностика жүргізу жөніндегі әдістемелік ұсынымдарды бекіту туралы» Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 19 желтоқсандағы № 692 бұйрығы

Кәсіби диагностика

Білім алушылардың кәсіптік және жеке өзін-өзі анықтауының психологиялық аспектілерін диагностикалауға, олардың кәсіби бағытын таңдауға мүмкіндік беретін әдістерді қолдану ұсынылады.

Кәсіби кеңес беру

Келесі бағыттар бойынша кәсіптік кеңес беру ұсынылады:

- Мамандық таңдау. Білім алушының жеке психологиялық сипаттамалары мен мамандыққа қойылатын талаптарды ескеру.
- Кәсіби ұтқырлық. Кәсіби құзыреттерге қойылатын өзгермелі талаптарға сәйкес жеке-психологиялық қабілеттерін және кәсіптік даярлық деңгейін дамыту.

- Кәсіби өзін-өзі анықтау. Мамандық таңдауда, кәсіби дамуда және өзінің жеке-кәсіптік әлеуетін іске асыру мүмкіндігінде өзін анықтау.

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының қызметкерлері әзірлеген орта білім беру ұйымдарында кәсіптік бағдар беру жұмысын ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі ұсынымдар:

1. Білім беру ұйымдарында кәсіптік әлеуетті дамыту бойынша әдістемелік ұсынымдар
2. ҚР орта білім беру ұйымдарында кәсіптік бағдар беру жұмысының моделін құру әдіснамасын әзірлеу
3. Педагог-кәсіби бағдар берушілерге арналған әдістемелік ұсынымдар
4. Орта білім беру ұйымдарындағы кәсіптік бағдар беру жұмысы бойынша (әдістемелік кабинеттердің басшылары, мектеп директорларының орынбасарлары, сынып жетекшісі, пән педагогтері, педагог-психологтар үшін) әдістемелік ұсынымдар
5. Білім алушыларды үздіксіз кәсіптік бағдарлау жүйесін құру стратегиясы бойынша әдістемелік ұсынымдар

Назар аударыңыз!

Мектептердегі кәсіптік бағдар беру жұмысы бойынша әдістемелік ұсыныстармен Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА-ның сайтында танысуға болады: <https://uba.edu.kz/qaz/metodology/3>

Ата-аналарға педагогикалық қолдау орталықтарының қызметін ұйымдастыру

Ата-аналарды педагогикалық қолдау орталықтары балаларды оқыту және тәрбиелеу мәселелері бойынша мектептер мен ата-аналардың өзара іс-қимылын күшейту, ата-аналар арасында оң мәдениетті дамыту мақсатында ұйымдастырылады.

Ата-аналарға педагогикалық қолдау көрсетудің міндеттері:

1. балалардың әл-ауқатын қамтамасыз ету үшін позитивті ата-ана мәдениетін, ата-аналардың психологиялық-педагогикалық және әлеуметтік құзыреттерін дамыту үшін ата-аналарға жүйелі педагогикалық қолдауды ұйымдастыру;
2. орта білім беру ұйымы мен отбасы арасындағы балаларды тәрбиелеу мен дамытудағы өзара іс-қимылды нығайту;
3. балаларды тәрбиелеу және дамыту үшін ата-аналардың жауапкершілігін арттыру.

Ата-аналарға педагогикалық қолдау орталықтарының қызметін ұйымдастырудың ерекшеліктері:

- басшының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары орталықтың қызметін ұйымдастыруды жүзеге асырады: жоспарлау, кесте құру, бақылау;
- ата-аналарға педагогикалық қолдауды сынып жетекшілері, педагог-психологтар, әлеуметтік педагогтар, қосымша білім беру педагогтері жүзеге асырады;
- ата-аналардың сұранысын ескере отырып, ұсынылатын бағдарламаның 30%
 - на дейінгі көлемде сабақтардың тақырыптарын өз бетінше анықтауға жол беріледі;
- қосымша ата-аналар жұртшылығының аға буынының белсенді өкілдерін тарта отырып, «Даналық мектебі» клубын ұйымдастыру ұсынылады.

Назар аударыңыз!

Ата-аналармен жұмысты қолдау мақсатында цифрлық платформасы ұсынылады:
<https://orken-instituty.kz/ru/dashboard/main>

Ата-ана тәрбиесі барысында келесі интерактивті формалар қолданылады: дөң-гелек үстел (пікірталас, пікірталас); миға шабуыл (брейнсторм, ми шабуылы); іскерлік және рөлдік ойындар; case-study (нақты жағдайларды талдау, ситуаци-ялық талдау); мастер-класс; тренинг, тренингтік жаттығу.

2024–2025 оқу жылында ата-аналарды қолдау орталықтары әртүрлі жас топтарындағы балалардың ата-аналары үшін 2.0 бағдарламасын ұсынылады. Сабақтардың мазмұны балалардың физикалық, когнитивтік, эмоционалдық және әлеуметтік әл-ауқатын қамтамасыз етуде ата-аналардың құзыреттілігін дамытуға арналады.

Психикалық денсаулық, ұйқы, тамақтану, есте сақтау, ойлау, қарым-қатынас дағдыларын дамыту, эмпатия, қауіпсіз мінез-құлық мәдениеті және т.б. мәселелері қарастырылады.